

5. Lushchyk UB, Novytskyy VV, LushchykNG, BabiyIP, Alexeyeva TS: The Up-to-date Potential of an Integrated Functional Estimation of the Arteriovenous Balance in the Closed Vascular System on the Macro- and Microlevel (popular functional angiology: from main arteries through capillaries to main veins). Kyiv : Istyna; 2006:120.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-439-9-21>

**STUDY OF THE PECULIARITIES OF THE EVOLUTION
OF NURSING ON THE TERRITORY OF UKRAINE THROUGH
THE PRISM OF HISTORICAL AND GEOGRAPHICAL
DEVELOPMENT**

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕВОЛЮЦІЇ
МЕДСЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Petlevanna O. V.

*Master of Nursing
Cherkasy Medical Academy
Cherkasy, Ukraine*

Петлеванна О. В

*магістр медсестринства
Черкаська медична академія
м. Черкаси, Україна*

З розвитком останніх подій в Україні (COVID-19, російська агресія) стало очевидним, що медсестринство є однією з основних ланок формування та забезпечення національної безпеки населення. Проте, постійні зміни умов функціонування системи охорони здоров'я (медицини, фармації) та суспільства в цілому, призвели до накопичення та загострення асоційованих з фахівцями сектору охорони здоров'я проблем (еміграція; недосконалий розподіл та дефіцит персоналу за регіонами країни, особливо в зоні бойових дій; повільний розвиток медичних шкіл та наукових осередків медсестринської справи; виклики та специфіка медичної інфраструктури в містах та сільських районах України та ін.).

Ускладнюється вищеозначене й впливом регіональних та етнокультурних відмінностей на перехід від класичних методів медичного обслуговування та догляду до сучасних європейських стандартів у медсестринській практиці. Розуміння минулого фахівцями та дослідниками є наріжним каменем процесу удосконалення професії до реалій сьогодення.

Тому актуальною залишається проблема дослідження процесу формування медсестринства в Україні через призму історії та географії.

Такий комплексний підхід дозволить не тільки відслідкувати процес еволюції професії медсестри, встановити фактори впливу, а й зрозуміти як відбувається процес адаптації медсестринства відповідно до соціокультурних та геополітичних змін у країні. Дослідження зв'язків між минулим та сучасним – важливий фактор прогнозування трендів майбутнього у сфері медичного догляду та освіти.

Мета. Аналіз та структурування історичних етапів медсестринства в Україні за географічним принципом з подальшим використанням отриманих результатів в процесі удосконалення та прогнозування тенденцій розвитку фахівців України.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження слугували наукові публікації вітчизняних науковців. У роботі використані методи контент-аналізу, індукції, структурно-логічний та синтезу.

Результати. Українське медсестринство пережило численні етапи розвитку, починаючи з давніх часів, коли перші медичні знання передавалися з покоління в покоління, були емпіричними та базувались на власному досвіді. Загалом за результатами аналізу наукових доробків можна виділити наступні етапи [1, 2, 3]:

1. **Стихійний (досестринський догляд)** (до V століття);
2. **Рання сестринська справа (V–XII століття);**
3. **Перші заклади підготовки працівниць з догляду (XII–VIII століття);**
4. **Продовження становлення медсестринського догляду (XIX століття та раннє XX століття):**

Допомога медсестер надавалась переважно в монастирських лікарнях, де, власне монахині виконували обов'язки медичних сестер. Пізніше почали з'являтися перші медичні школи для жінок, де надавалась основна підготовка.

5. **Розвиток під владою Австро-Угорської та Російської імперій** (кінець XIX – початок XX століття). Відбулось підвищення кваліфікації медичних сестер та розширення їхніх функцій у медичних установах.

Дані два періоди історичного розвитку медсестринства також значно відрізнялись від попередніх і за географічним принципом. Західна Україна страждала від соціально-економічного та національного гноблення, що відображалось на рівні грамотності, і, відповідно, на рівні захворюваності населення. Це, в свою чергу і стало стимулом до створення медичних курсів та започаткування акушерської справи. Проте, брак середнього медичного персоналу на Західній Україні все ще спостерігався. Інший характер розвитку мало медсестринство на

Сході: було створено ряд шпиталів, створені медичні класи, налагоджувалась система медсестринства в селах. Варто зауважити, що медсестри в даному регіоні активно приймали участь в різних війнах, що наклало відповідний відбиток на подальшу еволюцію медсестринства.

6. **Радянський період** (1920-1991). На цьому періоді розвитку медсестринства, активніший розвиток спостерігався на Заході України. Відкрито другу школу для підготовки медичних сестер, було сформовано 62 «осередки здоров'я». Проте історичні події (Перша Світова війна, воз'єднання із Західної України, Друга світова Війна) також внесли свої корективи: занепад економіки та медицини призвів до значної втрати медсестринського потенціалу як у кадрах так і у знаннях. Лише починаючи з 50-х років, медсестринство як дисципліну почали вивчати у тодішніх університетах на теренах всієї України в рівному обсязі. Загалом період характеризувався централізацією медичної системи, що включала і медичну сестринську діяльність.

7. **Етап Незалежності** (починаючи з 1991 року): Після отримання незалежності України було внесено реформи у медичну систему, що вплинули на підготовку медичних сестер та їхню практику. З'явилися нові можливості для медичних сестер, такі як участь у міжнародних програмах обміну та підвищення кваліфікації за кордоном. Медична система стала більш децентралізованою, з більшим автономністю лікарень та медичних установ. Географічний принцип виявляється у більшому фокусі на розвитку медичних служб у віддалених або малозабезпечених регіонах.

Висновки. У ході аналізу еволюції медсестринської справи на теренах України через призму історико-географічного розвитку стало очевидним, що ця професія пройшла значні зміни протягом часу. Особливо починаючи з радянської ери, коли медична сфера була централізованою і медсестри діяли в рамках визначених стандартів та ієрархії, до незалежної України, коли спостерігалася децентралізація та розширення ролі медсестер, та їхня більша автономія та відповідальність.

Цей процес свідчить про постійні зміни у сприйнятті та виконанні обов'язків медсестер, а також про важливість адаптації професійної практики до конкретних умов географічного та історичного контексту. Розвиток медсестринства пов'язаний з постійною необхідністю вдосконалення навичок, підвищення кваліфікації та адаптації до змін у системі охорони здоров'я. Таким чином, дослідження історії медсестринства допомагає краще зрозуміти його сучасний стан

і визначити напрямки подальшого розвитку для забезпечення якісної та ефективної медичної допомоги населенню.

Література:

1. Вронська В. Історія розвитку медсестринства та удосконалення діяльності медичних сестер дошкільних навчальних закладів. *Психологія: реальність та перспективи*. 2019. № 13. С. 11–14.
2. Вороненко Ю. В., Чернишенко Т. І., Шегедин М. Б. Історія розвитку сестринської справи в Україні (огляд літератури). *Медсестринство*. 2012. № 2.
3. Hrando, O. *Podorozh u mynule medytsyny. Journey to the Past medicine*. 1995 Triumph, Kyiv, Ukraine.